

CASY-STUDY ЯК ІНТЕРАКТИВНА ФОРМА НАВЧАННЯ В ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У даній статті повідомляється ефективність застосування case-study технологій як інтерактивної форми навчання в ПТНЗ. Метод кейсів гармонійно влітається в освітній процес, доповнює його всілякими життєвими деталями, наближає до навколишньої дійсності, має реальні передумови для формування успішної діяльності учня. Таке навчання розвиває розуміння й здатність мислити на мові основних проблем, з якими стикаються учні у повсякденній діяльності. Особливість методу Case-study є створення проблеми, яка є в реальному житті. Користуючись цим методом ми можемо сформулювати ключові професійні компетентності майбутніх робітників у процесі навчання. Головну роль в статті відведено аналізу кейс-технологій в освітньому процесі.

Ключові слова: метод case-study, ПТНЗ, інтерактивне навчання.

Постановка проблеми. Модернізація української освіти істотно впливає на організацію навчального процесу як в загальноосвітніх, так і в професійно-технічних навчальних закладах. Однією з головних завдань удосконалення системи освіти є створення умов для самореалізації та розвитку учнів.

Самореалізація учнів у навчальній діяльності можлива за допомогою різних засобів і методів. Велике значення сучасна наука приділяє інтерактивним методам навчання, так як вони зорієнтовані на активну спільну навчальну діяльність, спілкування, взаємодію викладача та учнів і дозволяють вибудувати освітній простір для самореалізації учнів.

Аналіз досліджень з проблеми використання інтерактивних методів навчання показує, що більшість з них спираються на ідеї теорії символічного інтеракціонізму, які слугують науковою базою і основою для розробки умов, що сприяють процесу самореалізації учнів ПТНЗ у навчальній діяльності.

У даній час поняття «інтерактивні методи навчання» наповнюються новим змістом, пріоритетна роль у ньому відводиться: взаємодії; розвитку навичок спілкування особистості; розвитку і здійсненню соціального досвіду людей; навчально-педагогічного співробітництва між учасниками освітнього процесу. Разом з тим, проблема використання інтерактивних методів, як чинника самореалізації учнів ПТНЗ у навчальній діяльності, недостатньо досліджена.

Слід зазначити, що науково обґрунтована, яка базується на результатах глибокого дослідження, концепція інтерактивного навчання з метою розвитку особистості, в даній час відсутня. Залишаються мало дослідженими питання застосування інтерактивних методів навчання у практичній діяльності професійно-технічної освіти і питання ефективності та результативності їх використання.

Значне місце, в останній час, посідає метод аналізу ситуацій (case study). На наш погляд, при навчанні та контролі досягнень учнями певного рівня знань і компетенцій при навчанні, перспективним є використання саме методу Case Study.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У дослідженнях Ш. Бобохужаєвої, Е. Михайлової, Ю. Сурміна та інших розглядаються питання сутності методу кейс-стаді. У роботах С. Ковальнової, Ш. Бобохужаєвої, Ю. Сурміна та інших розробляється класифікація кейсів. Праці О. Сидоренка, П. Шеремети, Г. Каніщенка та інших орієнтовані на моделювання кейсів. Зростає обсяг літератури, присвяченої методиці розробки та навчання із використанням методу case-study. В роботах П. Шеремети, Г. Каніщенка, Ю. Сурміна кейс-метод розглядається як метод наукових досліджень та метод навчання. О. Сидоренко, П. Шеремет, Г. Каніщенко аналізують проблеми впровадження кейс-методу в Україні. Однак проблема подальшого використання кейс-методу в Україні залишається недостатньо дослідженою.

Мета статті полягає саме у висвітленні ідеї використання інтерактивного навчання, зокрема «кейс-методу» в підготовці майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах.

Виклад матеріалу дослідження. Стан конкурентного середовища диктує якісно нові правила організації освіти, яка не може бути просто традиційною передачею знань від викладача до учня. Сучасний підхід до навчання повинен орієнтувати на внесення в процес навчання новизни, обумовленої особливостями динаміки розвитку життя й діяльності, специфікою різних технологій навчання й потребами особи, суспільства й держави у виробленні в учнів соціально корисних знань, переконань, рис і якостей характеру, відносин і досвіду поведінки. Сьогодні стало очевидним, що треба керувати не тільки особистістю, але і процесом її розвитку. А це означає, що на допомогу роботі викладача приходять прийоми опосередкованого педагогічного впливу: діалогічні методи спілкування, спільний пошук істини, розвиток через створення виховних ситуацій.

Застосування інтерактивних форм і методів в освіті дозволяє не тільки підвищити рівень знань, умінь і навичок учнів, а й розкривати їх нові можливості, розвивати різні здібності, що є необхідною умовою для вдосконалення компетентностей [2].

Інтерактивні форми проведення занять припускають навчання у співпраці. Всі учасники освітнього процесу (викладач та учні) взаємодіють один з одним, обмінюються інформацією, спільно вирішують проблеми, моделюють ситуації. Навчання з використанням інтерактивних освітніх технологій передбачає відмінну від звичної логіки освітнього процесу: не від теорії до практики, а від формування нового досвіду до його теоретичного осмислення через застосування на практиці.

На нашу думку, використання в підготовці учнів такого інтерактивного методу, як кейс-стаді, є найбільш ефективним, оскільки дозволяє формувати ключові професійні компетентності в процесі навчання: комунікабельність, лідерство, вміння аналізувати в короткі терміни великий обсяг непорядкованої інформації, приймати рішення в умовах стресу і недостатньої інформації.

Сьогодні молодь, більше, ніж будь-коли, повинна вміти вирішувати складні нестандартні завдання, критично аналізувати обставини й приймати відповідно до ситуації рішення на основі аналізу інформації. Розвиток пізнавальних, творчих навичок та умінь, що потребують самостійного конструювання знань та орієнтації в інформаційному просторі, лежить в основі інноваційних технологій навчання.

Впровадження кейс-технології в освітній процес ПТНЗ на даний час є дуже актуальним, що зумовлюється такими особливостями:

По-перше, зараз відбуваються соціально-економічні зміни в суспільстві і в усіх сферах відбуваються оновлення. Освіта не виняток. Інноваційна діяльність викладачів та вчителів, що включає в себе створення, освоєння і використання педагогічних нововведень, і є оновлення освітньої системи в політиці.

По-друге, зміна кількості уроків, обсягу інформації, фізичного навантаження, введення нових предметів, призводить до того, що потрібні нові форми організації технологій навчання. В даному випадку підвищується роль педагогічних знань у викладацькому середовищі.

По-третє, потрібно змінювати ставлення викладачів і вчителів до вивчення і застосування інноваційних технологій. На відміну від минулого, де у викладачів був не великий вибір рекомендованих їм педагогічних технологій, у сучасних педагогів є величезна база інформації, методів, які вони можуть використовувати в освітньому процесі.

Метод кейс-стаді сприяє розвитку різних практичних навичок у учнів. Його перевагою є те, що він дає унікальну можливість вивчити складні або емоційно значимі питання в безпечній обстановці навчального заняття, а не в реальному житті, з її погрозами і ризиком. Він дозволяє вчитися, не турбуючись про неприємні наслідки, які можуть виникнути в разі неправильного рішення. Використання методу кейсів в навчальній програмі допомагає доповнити багато теоретичних аспектів курсу за допомогою введення практичних завдань, які учням необхідно вирішити.

За змістом кейс повинен відповідати таким умовам:

- являти собою опис ситуації – реальної чи максимально близької до реальної;
- в кейсі повинні бути представлені основні характеристики ситуації і залучених до неї осіб, а також загальний контекст ситуації;
- описувана в кейсі ситуація повинна бути пов'язана з конкретною темою курсу, що представляє певні складності для вивчення, або з курсом в цілому;
- кейс може припускати загальний аналіз й оцінку ситуації або вирішення певної проблеми;
- описувана в кейсі ситуація може припускати одне або кілька правильних рішень. При цьому рішення не повинні бути очевидними для учнів;
- кейс повинен бути сформований і адаптований відповідно до цілей навчання, домінуючим методом навчання й особливостями учнів [1].

За структурою кейс повинен включати:

- безпосередній опис ситуації;
- формулювання завдання;
- опис передбачуваного формату представлення результату (презентація, есе, дискусія, дебати, курсова робота та ін.);
- критерії оцінки роботи учнів.

У поєднанні з теоретичними заняттями, які проводяться в рамках навчальних курсів, кейси можуть використовуватися за трьома основними напрямками: 1. Кейс, запропонований учням на початку теоретичного курсу, дозволить їм ознайомитися з питаннями й проблемами, які передбачається розглянути на майбутніх уроках. 2. Використання кейса в кінці теоретичного курсу дозволяє учням зрозуміти, як можна застосувати вивчені в ході занять теоретичні моделі й підходи для вирішення конкретної проблеми. 3. Викладач може на протязі всього курсу пояснювати проблеми, які розглядаються на прикладі конкретних завдань.

У даний час практично кожен викладач може застосовувати кейс-стаді в освітньому процесі, маючи повне керівництво і набір готових ситуацій. Важливим моментом є розуміння того, що застосування кейс-стаді та інших інтерактивних технологій навчання не повинно бути самоціллю викладача в освітньому процесі. Адже кожна з інтерактивних технологій повинна бути впроваджена з урахуванням навчальних цілей і завдань, особливостей учнів, їх інтересів і потреб, рівня компетентності, регламенту та багатьох інших факторів, які визначають можливість впровадження кейс-технологій, їх підготовки і проведення.

Найбільшого ефекту можна досягти при системному підході до вибору традиційних та інноваційних технологій навчання, при розумному їх поєднанні, доповненні один одного і при

ефективному керівництві групою та між групою дискусією. Організація ефективного керівництва дискусією є найважчим в досягненні викладачем бажаного успіху, так як вимагає від нього комунікативної, інтерактивної і психологічної компетентності.

Саме ці характеристики забезпечують конкурентоспроможність викладача, дозволяють швидко опанувати не тільки новітню теоретичну інформацію, але і прогресивні технології, за допомогою яких можна довести інформацію до учнів в рамках партнерського, паритетного спілкування.

Висновок. Використання кейс-методу у вивченні навчальних дисциплін є особливо значущим, оскільки застосування імпровізацій в навчальному процесі вимагає максимального наближення учнів до реальних ситуацій та прийняття адекватних рішень. У практичній професійній діяльності випускникам доведеться стикатися з різними непередбаченими ситуаціями. Звичайно, готових шаблонів як чинити в тій чи іншій ситуації дати неможливо. Тому, вирішуючи різні проблемні ситуації ще на навчальних заняттях, у випускника буде набагато більше шансів успішно вирішувати їх у своїй майбутній професійній діяльності. Ефективність застосування цього методу проявляється і у викладацькій діяльності: грамотно направляючи дискусію, викладач може вийти на нове вирішення проблеми, побачити упущені раніше межі ситуації, що розглядається.

На нашу думку, використання кейс-методу є результативним: налагоджені партнерські стосунки у взаємовідносинах «викладач-учень»; підвищилася успішність учнів з предметів; щороку учні ПТНЗ стають студентами вищих навчальних закладів. Тобто, запорукою успіху є поєднання досягнень класичної педагогіки з вмілим використанням новітнього.

Використані джерела

1. Ковальова С.М. Кейс-метод у системі професійної підготовки майбутніх учителів у Великій Британії : дис. канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Ковальова Світлана Миколаївна. – К., 2012. – 262 с.
2. Пометун О. Інтерактивні методики та система навчання / О. Пометун. – К.: Шк. світ, 2007. – 112 с.
3. Ситуаційна методика навчання: теорія і практика / Упор. Сидоренко О., Чуба В. – К.: Центр інновацій та розвитку, 2001. – 127 с.
4. Сиротенко Г.О. Сучасний урок : Інтерактивні технології навчання. / Г.О. Сиротенко – Х.: ВГ «Основа», 2003. – 80 с.
5. Сурмін Ю.П. Метод аналізу ситуацій (Case study) та його навчальні можливості. Глобалізація і Болонський процес: проблеми і технології / Ю.П. Сурмін. – К.: МАУП, 2005. – 123 с.
6. Сурмін Ю.П. Створення кейса: практичні поради / Ю.П. Сурмін, О.І. Сидоренко. – К.: Навч.-метод. центр «Консорціум із удосконалення менеджмент – освіти в Україні», 2012. – 48 с.

Rekun O., Prygodii A.

CASY-STUDY AS AN INTERACTIVE TRAINING FORM IN VOCATIONAL SCHOOLS

Traditional education gives people knowledge, through which they will be able to deal with some situations by applying them in practice; interactive training gives student knowledge and experience that will accelerate finding the right solution. Application of the theory in real life, in solving emerging problems is a solution of educational specific situations or situational teaching method and teaching on the example of parsing the specific situation – case study. Case is a practical situation that has some problems.

Among the most efficient teaching methods in vocational schools include case-study method. The case-study method implies independent activity of the students in the artificially created professional environment that makes it possible to combine theoretical knowledge and practical skills required for creative work in the professional field. Students are invited to reflect on the situation of professional activity that requires a solution. In the process of solving this problem, students have to actualize knowledge required for this. Case-study method enables to takes into account the students' skills, their interests, generated style of thinking and behavior, that allows to use it widely for the learning of their chosen profession.

The above method allows to combine theory and practice, contributes to students' analytical thinking, develops the ability to take innovative and original solutions, teaches to analyze a wide range of information, develops initiative.

Case study as the interactive method of teaching is perceived by students positively who consider it as a game that provides learning theoretical aspects and acquiring practical use of the material. Equally important is the fact that the analysis of situations affects the professionalization of students, promotes their maturation, generates interest and positive motivation for training.

With all the advantages of the case-study method, teachers need to understand that the use of this method should not be an end in itself in teaching students. Despite the variety of interactive teaching technologies, they can not be limited to one, teachers must use all possible means, taking into account the educational goals, objectives, features of students, their needs, competence level and many other factors.

Key words: case-study method, vocational school, interactive training.

Стаття надійшла до редакції 14.03.2017 р.